

STYRDOKUMENT

Datum
2018-05-07

Arbetsmarknadsstrategin

Avseende insatser för personer med särskilt behov av stöd för att komma till egen försörjning.

Bakgrund

Inledning

Kommunen vision ”Framgångsrika Älvsbyn” är grunden för den kommunala arbetsmarknadsstrategin. En arbetsmarknadsstrategi kan då tydliggöra hur man på ett strukturerat och samordnat sätt arbetar med arbetsmarknadspolitiska frågor på lokal kommunal nivå. Den kan också bättre möjliggöra för uppföljning av de insatser som utförs. En arbetsmarknadsstrategi berör olika kommunala områden. Denna strategi avser insatser för personer med särskilt behov av stöd för att komma till en egen försörjning och områden som tangerar detta kommunala ansvarsområde.

Trots att ansvaret för arbetsmarknadspolitiken är statligt så arbetar de flesta kommuner idag med arbetsmarknadsinsatser på olika sätt. Det beror bland annat på förändringar gällande situationen på arbetsmarknaden, villkoren för arbetslöshetsförsäkring och socialförsäkringens konstruktion. Personer som står långt från arbetsmarknaden tenderar att stå än längre ifrån idag. Trots en rådande högkonjunktur, med brist på arbetskraft, har vissa grupper av arbetssökande fortfarande svårigheter att få ett arbete. En svårighet att etablera sig på arbetsmarknaden innebär också en svårighet att etablera sig i statliga ersättningssystem vid arbetslöshet eller sjukdom. Då kvarstår det kommunala försörjningsstödet. Det kan innebära också ett utanförskap för individen som bidrar till en social utsatthet och ohälsa. Individer i utanförskap medför därmed ett problem både för individen själv och för samhällsekonomin i stort. I Sverige och i Norrbotten i synnerhet, sker en negativ åldersdemografisk förändring som innebär att den arbetsföra befolkningen stadigt minskar. Detta medför ett hot mot en god välfärd. För att stävja detta så behöver fler individer få stöd med att gå från utanförskap till en inkludering på arbetsmarknaden – samt i samhället.

Statistik

Älvsbyns kommuns kostnader för ekonomiskt bistånd har enligt statistiken de senaste fyra åren kontinuerligt ökat. År 2014 var kostnaden för ekonomiskt bistånd 5 399 000 kronor. 2017 var kostnaden 7 019 000 kronor. Den klart vanligaste orsaken till behovet av ekonomiskt bistånd är arbetslöshet. Därefter kommer orsakerna sjuk med läkarintyg och arbetshinder.

Dokumenttyp	Dokumentnamn	Fastställt/upprättad	Beslutsinstans	Giltighetstid
Policy	Arbetsmarknadsstrategi	2018-10-08	KF	2021-12-31
Dokumentansvarig	Version	Senast reviderad	Dokumentinformation	Detta dokument gäller för
Socialchefen	1,1	--	0188/18-709	Medborgare/anställda

Andelen arbetslösa inskrivna på Arbetsförmedlingen har senaste tiden sjunkit och fortsätter sjunka, så också i Älvsbyn. Men gruppen arbetslösa som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden har fortfarande svårigheter. Den rådande omställningsarbetslösheten är i stort sett på noll i den rådande högkonjunkturen på arbetsmarknaden. Många som kvarstår som inskrivna på Arbetsförmedlingen är de som är i behov av extra stöd för att komma ut i arbete. Nästan hälften av antalet inskrivna arbetssökande i Älvsbyn är födda utanför Sverige.

Ansvarsområden

Ansvar för arbetsmarknadspolitiken är statligt och utförs av Arbetsförmedlingen. Vad gäller personer som är sjukskrivna är det också ett statligt ansvarsområde då Försäkringskassan har ett särskilt samordningsansvar för rehabilitering.

Lagar som styr kommunens agerande och reglerar kommunens ansvar inom arbetsmarknadsområdet är Kommunallagen, Lagen om arbetslöshetsnämnd, Lagen om det kommunala aktivitetsansvaret och Socialtjänstlagen.

Enligt **Kommunallagen** (2017:725) har kommunen utrymme att bestämma vilka verksamheter man vill bedriva inom ramen för allmänna befogenheter. Att utföra kompletterande åtgärder för arbetslösa och att bedriva sysselsättning för personer utanför den reguljära arbetsmarknaden är exempel på åtgärder som kommunallagen ger kommunen möjlighet att göra.

Lagen om arbetslöshetsnämnd (1944:475) slår fast att en arbetslöshetsnämnd ska finnas i varje kommun, vilket kan vara Kommunstyrelsen. Arbetslöshetsnämnd får inte förväxlas med Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsråd. Nämndens uppgift är att främja kommunala åtgärder i syfte att förebygga arbetslöshet och minska arbetslöshetens verkningar i samhället. Samarbete ska ske med myndigheter och enskilda, vilkas verksamhet berör sysselsättningsfrågor.

Socialtjänstlagen (2001:453) ger kommunen utrymme att kräva motprestation från de individer som uppbär ekonomiskt bistånd, så länge motprestationen främjar den enskildes möjligheter till arbete.

Skollagen (2010:800), Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar, slår fast att det är kommunens ansvar att ha en kännedom om samtliga ungdomar under 20 år som inte arbetar, studerar eller har slutbetyg från gymnasiet, för att erbjuda dessa utvecklande aktiviteter.

Kommunen har enligt Socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som dom behöver. Ekonomiskt bistånd är välfärdssystemets yttersta skyddsnät och har som egentlig uppgift att träda in tillfälligt i korta perioder av försörjningsproblem. Behov av ekonomiskt bistånd beror på både strukturella och individuella faktorer, ofta i samverkan.

En nationell överenskommelse är upprättad mellan Sveriges kommuner och landsting och Arbetsförmedlingen. Denna uppmantrar myndigheterna att upprätta lokala överenskommelser för att finna gemensamma samverkanslösningar i frågor som rör kompetensförsörjning, lokal- och regional utveckling och insatser för personer med särskilt behov av stöd för att komma i arbete. Den nationella överenskommelsen poängterar att kommunen också har ett viktigt ansvar som arbetsgivare i att tillhandahålla arbetslösa ett subventionerat arbete eller en praktik.

Enligt regelverket inom arbetsmarknadsområdet för kommunen är det inget som styr vad en kommun är *skyldig* att göra utan berättar istället vad kommunen själv *kan* göra.

Personer med särskilt behov av stöd

De grupper som löper ökad risk för långa tider utan arbete är de med högst förgymnasial utbildning, utomeuropeiskt födda, personer med funktionsnedsättning samt äldre (55–64 år). Under senare år har sammansättningen av de arbetslösa i betydande grad förändrats, till exempel har andelen nyanlända och andelen med högst förgymnasial utbildning ökat.

När det gäller ungdomar så är det främst unga personer med funktionsnedsättning, unga utan fullständiga gymnasiebetyg samt unga med utländsk bakgrund som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Kommunens roll i arbetsmarknadspolitiken

Även om ansvaret för arbetsmarknadspolitiken ligger på Arbetsförmedlingen så blir många personer med ekonomiskt bistånd kvar i sitt utanförskap trots att de är inskrivna på Arbetsförmedlingen, då de inte alltid går framåt i sin planering utifrån egna begränsningar. Personer klarar inte alltid av att självständigt sköta sin kontakt med Arbetsförmedlingen utan behöver mer individuellt stöd än vad som täcks av Arbetsförmedlingens uppdrag. För personer med stora begränsningar behöver det också finnas anpassade arbetsplatser som tar emot personer på subventionerade anställningar för att dessa ska tillåtas växa och återrehabiliteras till det statliga ansvaret.

Kommunernas roll är att vara ett komplement till det statliga ansvaret och en samverkanspart.

Det finns många goda exempel på lyckad samverkan mellan Arbetsförmedlingar och kommuner i att ta sig an utmaningar inom det arbetsmarknadspolitiska området. Genom en utvecklad och väl organiserad samverkan kan gemensamma resurser användas mer effektivt och ge en ökad samhällsnytta, vilket den nationella överenskommelsen mellan SKL och Arbetsförmedlingen också pekar på.

Syftet med en samordnad hantering av arbetsmarknadspolitiska frågor som utgår från individens behov är att arbetsmarknadspolitiska insatser är sammanlänkade för att tillåta individer som står utanför arbetsmarknaden att röra sig närmare den. I arbetet med personer med särskilt behov av stöd så behövs därmed ofta flera olika insatser stegvis, vilket illustreras i bilden av ”funktionstrappan” längre fram.

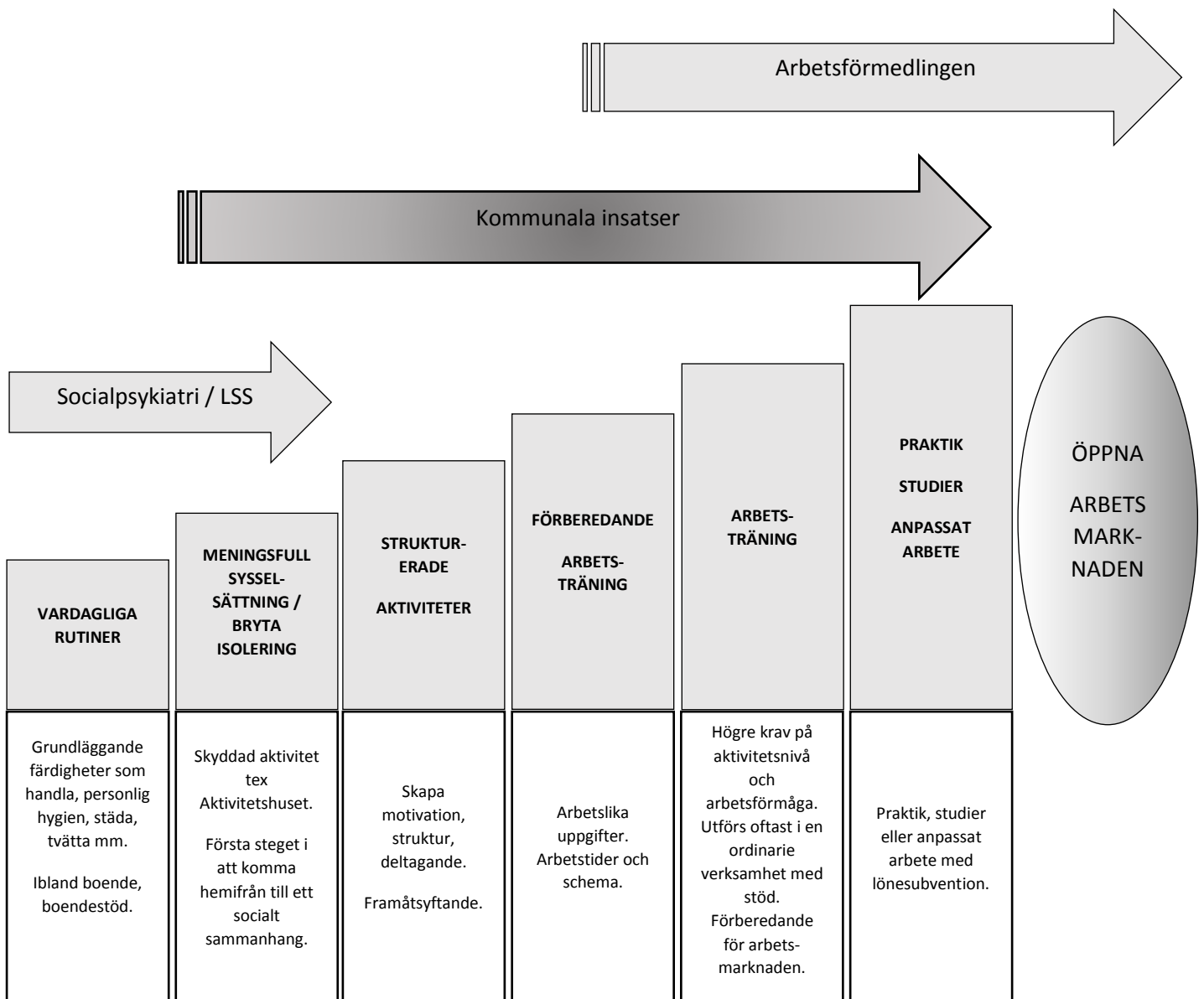
Sysselsättning enligt Socialtjänstlagen och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade har ett tydligt avgränsat uppdrag. Även Arbetsförmedlingens uppdrag är avgränsat, även om det är mer svårdefinierat då det kommer till att bedöma vem som har arbetsförmåga eller inte. De kommunala insatsernas funktion är att fylla det glapp som råder mellan dessa andra myndigheters uppdrag och även att samverka åt båda hållen med respektive myndighet för att se till att personer får det stöd de behöver.

Kommunerna uppmantras också av riksdag och regering att samverka med Arbetsförmedlingen kring vissa utpekade grupper vilka i nuläget omfattar nyanlända och ungdomar. Här finns speciellt framtagna lokala överenskommelser enligt Duas (Delegationen för unga och nyanlända till arbete) direktiv.

Kommunerna har också som tidigare sagts en viktig roll som arbetsgivare i att erbjuda praktik eller subventionerade anställningar till grupper som har svårt att etablera sig självständigt på arbetsmarknaden.

Bild: Funktionstrappan beskriver insatser för personer med särskilt behov av stöd i olika steg

Älvsbyns kommun arbetsmarknadsarbete idag

Älvsbyns kommun har idag en Arbetsmarknadsenhet. Dock kvarstår det en viss otydlighet vilken intern kommunal ansvarsstruktur som ska finnas när det gäller kommunala arbetsmarknadspolitiska åtgärder och projekt. Framförallt gällande den målgrupp som står längst ifrån arbetsmarknaden.

Aktuella arbetsmarknadspolitiska frågor som utgår från individen inom Älvsbyns kommun är bland annat:

- kompetenshöjande och utredande insatser för individer,
- extratjänster,
- feriejobb för unga,
- praktikanskaffning för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden,
- praktik för övriga arbetslösa samt personer som studerar, arbetet med samverkansöverenskommelser enligt Duas direktiv mellan kommun och Arbetsförmedling,
- utbildningskontrakt för unga utan fullständig gymnasieutbildning där studier kan kombineras med subventionerad anställning inom kommunen.

Ansvar för de olika frågorna ligger fördelat på olika verksamheter inom den kommunala organisationen.

Förslag på Arbetsmarknadsstrategin

Ett effektivt arbete med arbetsmarknadsfrågor förutsätter både en tydlig viljeinriktning och en ökad tydlighet i den kommunala organisationen. Med ett effektivt arbete avses möjligheten att kunna utveckla metoder, arbetssätt och kunna nyttja olika insatser som stöd för personer i att nå en egen försörjning och/eller inkludering på arbetsmarknaden.

Älvsbyns kommuns viljeinriktning inom det arbetsmarknadspolitiska området för personer med särskilt behov av stöd föreslås vara att sträva efter:

- aktiva insatser med målet att minska kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd,
- att förebygga att personer behöver söka ekonomiskt bistånd samt minska risker för social utsatthet och svagare tillväxt.
- Valfungerande samarbete och samverkan mellan interna och externa aktörer

För att detta ska vara möjligt behöver samtliga verksamheter inom kommunen ta ansvar för denna viljeinriktning och bidra på sitt sätt. Det inkluderar bland annat:

- attitydförändringar,
- att samverka kring frågan,
- vara delaktig i att prova nya arbetssätt - alternativt ta emot personer på praktik eller subventionerade anställningar.

Denna viljeinriktning *knyter an till kommunens vision på flera områden*, bland annat att:

- ta vara på varandras olikheter och erfarenheter så att samhället och alla människor kan utvecklas
- vi deltar i och tar ansvar för skapandet av vår gemensamma välfärd

En samordnande funktion

För att nå en ökad tydlighet så bör samtliga – i kommunen - arbetsmarknadspolitiska frågor som utgår från individens behov samordnas. Det behöver därför finnas en funktion som *har det övergripande ansvaret för arbetsmarknadspolitiska frågor* både vad gäller:

- omvärldsbevakning,
- strategiskt och operativt arbetet
- vara den naturliga samverkansparten för dessa frågor både internt och externt.

En samordnad funktion kan säkerställa att de kommunala insatserna:

- når rätt individer kopplat till lokala förutsättningar och behov,
- möjliggör en snabbare hantering vad gäller nya åtgärder på arbetsmarknadsområdet riktat till personer med svagare ställning på arbetsmarknaden samt
- möjliggör för ett mer effektivt samarbete med andra aktörer, både offentliga och privata
- möjliggör för att arbeta mer målinriktat och med systematisk uppföljning.

En samordnad funktion har bättre möjlighet att omvärldsbevaka och söka medel inom det arbetsmarknadspolitiska området (både riktade statliga medel samt projektfinansiering). Ekonomiska medel kan användas till att:

- utveckla arbetssätt och metoder utan att det behöver bekostas helt av kommunala medel
- utforma och bedriva insatser riktat till målgruppen

Mål

Det övergripande målet med det kommunala arbetsmarknadsarbetet är att minska kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd. För att kunna stödja fler personer till egen försörjning så behöver insatser till individen enligt funktionstrappan kunna nyttjas enhetligt. Kommunen behöver kunna erbjuda samordnade insatser för att personer ska kunna nå arbete på öppna arbetsmarknaden eller återrehabiliteras till ett statligt ansvar.

Målet med att samla de arbetsmarknadspolitiska frågorna inom samma funktion är:

- att ge effektivare verktyg i arbetet med att kunna erbjuda insatser i ett flöde till personer med särskilda behov av stöd för att nå en egen försörjning.
- en del i att säkerställa att rätt insatser utförs är att mäta verksamhetens resultat.

Utöver det övergripande målet om att minska kostnader för ekonomiskt bistånd föreslås även att följande strategiska arbetsområden prioriteras:

- Utveckla metoder i samverkan med andra parter i hur vi bättre kan stödja nyanlända och utrikesfödda till arbete, samt i hur vi kan stödja arbetsgivare att utveckla metoder för bra introduktioner på arbetsplatserna, enligt Delegationen för unga och nyanlända till arbetes direktiv.
- Utveckla samverkan med andra parter kring ungdomar 16–24 år för att säkerställa att det finns bra strukturer och insatser för unga med målet att nå en gymnasieexamen för de som saknar det alternativt komma ut i arbete, enligt Delegationen för unga och nyanlända till arbetes direktiv.
- Samtliga individer som uppbär ekonomiskt bistånd pga. arbetslöshet och som inte erbjuds insats via Arbetsförmedlingen samt bedöms av socialsekreterare vara i behov av kompetenshöjande eller utredande insats ska erbjudas stöd med en framåtsyftande planering.
- Utforma ett förslag på hur Älvsbyns kommun skulle kunna arbeta med subventionerade anställningar så att det är gynnsamt både för individen och samhällsekonomin.
- Utforma ett förslag på genomförande gällande praktik inom kommunens egna verksamheter för personer långt ifrån arbetsmarknaden där 10 fasta platser kan vara ett sätt att nå målet.
- Bevaka möjligheten att ansöka om statsbidrag för att utveckla insatser för målgrupperna samt möjligheten att ansöka om projektmedel för att kunna finansiera möjlighet att prova nya arbetssätt och metoder för målgrupperna.